

adviesrapport

PAS maatregelen Landgoederen Oldenzaal versus Wet natuurbescherming

Toetsing soortenbescherming

Opdrachtgever

Provincie Overijssel

Status

Definitief

Colofon

Titel

PAS maatregelen Landgoederen Oldenzaal versus Wet natuurbescherming

Subtitel

Toetsing soortenbescherming

Projectcode	Datum	Status
17-069	26 september 2017	Definitief

Auteur[s]

I. Veeman

Modellering & GIS

J. Arnoldy

Tweede lezer

A. Alberts

Opdrachtgever

Provincie Overijssel

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Veeman I. (2017). PAS maatregelen Landgoederen Oldenzaal versus Wet natuurbescherming. Toetsing soortenbescherming. Rapport 17-069. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

	Samenvatting	5
1.	Inleiding	7
1.1	Aanleiding en doelstelling	7
1.2	Juridisch kader	7
1.2.1	Ontheffing en mogelijkheden tot vrijstelling	8
1.3	Leeswijzer	8
2.	Plangebied en werkzaamheden	9
2.1	Landgoederen Oldenzaal	9
2.2	Maatregelen	9
2.2.1	Maatregelen die verdroging tegengaan	9
2.2.2	Maatregelen die eutrofiëring tegengaan	10
2.3	Situering maatregelen	10
3.	Methode	11
3.1	Literatuuronderzoek	11
3.2	Veldonderzoek en biotoopbeoordeling	11
4.	Soorten en effectbeoordeling	13
4.1	Algemeen	13
4.2	Flora	13
4.3	Zoogdieren	13
4.3.1	Vleermuizen	13
4.3.2	Eekhoorn	14
4.3.3	Grote bosmuis	14
4.3.4	Otter	15
4.3.5	Overige strikt beschermde zoogdieren	15
4.3.6	Beschermde zoogdieren waarvoor vrijstelling geldt	15
4.4	Broedvogels	15
4.4.1	Vogels met jaarrond beschermde nesten	15
4.4.2	Overige broedvogels	16
4.5	Amfibieën	16
4.5.1	Kamsalamander	16
4.5.2	Overige strikt beschermde soorten	17
4.5.3	Beschermde soorten waarvoor vrijstelling geldt	17
4.6	Dagvlinders	17
4.6.1	Kleine ijsvogelvlinder	18
4.6.2	Grote weerschijnvlinder	18
4.7	Overige soorten	18
4.7.1	Vissen	18
4.7.2	Reptielen	19
4.7.3	Libellen	19
5.	Ecologisch werkprotocol	20

5.1	Inleiding	20
5.2	Generieke voorschriften	20
5.3	Specifieke voorschriften	21
5.3.1	Markeren waardevolle locaties	21
5.3.2	Dempen/verondiepen wateren	21
5.4	Effectiviteit maatregel	21

Geraadpleegde bronnen **22**

Bijlagen

Bijlage 1 - Informatie over maatregelen

Bijlage 2 - Maatregelenkaart

Bijlage 3 - Soortkaarten

Samenvatting

Inleiding

In het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal wordt gewerkt aan behoud en herstel van de natuur, specifiek gericht op de instandhoudingsdoelen voor de aanwezige habitats. De fysieke maatregelen bestaan uit het vergraven, verondiepen en dempen van watergangen, het afgraven van de bouwvoor, aanbrengen van kunstwerken ten behoeve van de hydrologie en het aanplanten van beplanting.

De Wet natuurbescherming biedt voor instandhoudingsmaatregelen in Natura 2000-gebieden of maatregelen die plaatsvinden in het kader van een vastgesteld Beheerplan een vrijstellingsmogelijkheid voor alle beschermde soorten. Dit betekent dat voor de geplande werkzaamheden geen ontheffingsplicht geldt, maar wel een zorgplicht. Ecogroen heeft in opdracht van de Provincie Overijssel de geplande maatregelen beoordeeld aan de wettelijke bescherming van soorten onder de Wet natuurbescherming en geeft richting aan een zorgvuldige werkwijze.

Soortbescherming

Uit het uitgevoerde literatuur- en veldonderzoek blijkt dat de voorgenomen maatregelen (negatieve) effecten kunnen hebben op een beperkte selectie van beschermde soorten. Specifieke aandacht is gevraagd voor broedvogels, Kamsalamander, Kleine ijsvogelvlinder, Grote weerschijnvlinder en Grote bosmuis.

- In het plangebied broeden diverse vogels van bos en struweel. Ook een aantal broedvogels met jaarrond beschermde nesten te verwachten. Op basis van het veldwerk betreft het specifiek Bui-zerd en Havik;
- Kamsalamander is aanwezig in meerdere poelen in het onderzoeksgebied. Negatieve effecten op Kamsalamander blijven beperkt omdat er niet gewerkt wordt in voortplantingswateren. Overige zwaardere beschermde amfibiesoorten zijn niet aangetroffen/ te verwachten in het onderzoeksgebied. Wel zijn de vrijgestelde beschermde amfibieënsoorten Gewone pad, Bruine kikker, Kleine watersalamander en Bastaardkikker in het onderzoeksgebied en directe omgeving aangetroffen;
- In het plangebied is tijdens het veldwerk de beschermde Kleine ijsvogelvlinder aangetroffen. Effecten op het leefgebied van deze soort en specifiek de waardplant kamperfoelie blijven beperkt. Lokaal is leefgebied voor de Grote weerschijnvlinder aanwezig in de vorm van een wilgenbos;
- In het plangebied is leefgebied aanwezig voor de beschermde Grote bosmuis en vleermuizen. De werkzaamheden zullen tijdelijk enige invloed hebben op het leefgebied van Grote bosmuis. Effecten op vleermuizen zijn verwaarloosbaar omdat er in principe geen bomen (met holten) worden gekapt;

- Verblijfplaatsen van in de Wet natuurbescherming beschermde planten, vissen, reptielen en weekdieren zijn niet aangetroffen en worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens ook niet in het onderzoeksgebied verwacht. Voor deze soortgroepen gelden daarom geen verplichte vervolgacties. Vanuit de zorgplicht bevelen we wel aan om voorzorgsmaatregelen te nemen voor de groeiplaatsen van Slanke sleutelbloem.

Conclusie en aanbevelingen

Voor de werkzaamheden hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd omdat deze worden genomen ten behoeve van de Natura 2000 doelen. Er dient wel zorgvuldig te worden omgegaan met de aanwezige soorten. Daarvoor hebben we een ecologisch werkprotocol opgesteld (Hoofdstuk 5) waarin een zorgvuldige werkwijze wordt beschreven. Dat komt hier neer op een uitgekiende werkwijze en een goede planning in ruimte en tijd om schadelijke effecten tot een minimum te beperken. Belangrijk daarin zijn het werken buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels en de inzet van een ecologisch toezichthouder om kwetsbare terreindelen te markeren.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal wordt gewerkt aan behoud en herstel van de natuur, specifiek gericht op de instandhoudingsdoelen voor de aanwezige habitats. Het gaat om een pakket maatregelen dat volgt uit de gebiedsanalyse vanuit de PAS en ook om overige natuurge-richte maatregelen die genoemd staan in het beheerplan. De provincie heeft de maatregelen inmiddels uitgewerkt, de exacte wijze van uitvoering (aanlegfase) is nog niet vastgelegd.

De provincie wenst in een vroeg stadium informatie over de vergunbaarheid, de aandachtspunten en benodigde vervolgacties voor een gestroomlijnde uitvoering en planvorming (Provinciaal Inpassingsplan PIP). In opdracht van de provincie Overijssel heeft Ecogroen hier onderzoek voor uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. We gaan in deze rapportage in op eventuele (onbedoelde) negatieve effecten op beschermde soorten. Een toetsing van de beoogde plannen aan de gebiedsbescherming (Natura 2000) wordt in een separate rapportage weergegeven (Alberts en Veeman (2017b)).

1.2 Juridisch kader

De Wet natuurbescherming (Staatsblad 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de soortbescherming. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>. In onderstaand kader 1.1 geven we een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 1.1 Wet natuurbescherming

Soortbescherming

Artikelen 3.1 tot en met 3.11 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van soorten. De bescherming is opgedeeld in een aantal categorieën:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 Wet natuurbescherming), in de praktijk onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten zoals Huismus, Gierzwaluw en Buizerd, en
 - Overige vogels wier nesten alleen tijdens het broedseizoen (periode van nestbouw, ei-leg, broeden en voeren van de jongen op het nest) zijn beschermd;
- Soorten van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I) zoals bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming;
- Overige nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wet natuurbescherming), onderverdeeld in:
 - soorten waarvoor provinciaal geen vrijstelling geldt, en

- o Soorten waarvoor provinciaal wel vrijstelling geldt.

Provincies mogen besluiten om bepaalde soorten vrij te stellen van bescherming in het kader van ruimtelijke ingrepen, beheer en onderhoud. In de meeste provincies geldt - onder andere voor ruimtelijke ontwikkelingen - een vrijstelling voor een selectie van zoogdieren en amfibieën. Voor de overige soorten gelden vergelijkbare verboden (zie artikel 3.10) als voor soorten van de Habitatrictlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en geldt eveneens een strikte beschermingsstatus. Voor overige soorten geldt alleen geen verbod op verstoring

1.2.1 **Ontheffing en mogelijkheden tot vrijstelling**

De Wet natuurbescherming biedt voor instandhoudingsmaatregelen in Natura 2000-gebieden of maatregelen die plaatsvinden in het kader van een vastgesteld Beheerplan (art. 3.3 lid 7, art. 3.8 lid 7 en art. 3.10 lid 2) een vrijstellingsmogelijkheid voor alle beschermde soorten. Dit betekent dat voor de geplande werkzaamheden geen ontheffingsplicht geldt. Over de manier waarop toetsing plaats dient te vinden heeft de provincie Overijssel een 'interne' memo opgesteld: Wet natuurbescherming; soort-beschermingsbepalingen en herstelmaatregelen, 7 juni 2017. In deze memo is uiteengezet op welke manier de provincie Wet natuurbescherming interpreteert. Hierin is geconcludeerd dat de wettelijke vrijstelling geldt voor PAS-herstelmaatregelen en andere instandhoudingsmaatregelen, maar dat wel voldaan moet worden aan de zorgplicht. Aan de zorgplicht kan worden voldaan door het opstellen van een Ecologisch Werkprotocol.

Voorliggend ecologisch onderzoek en advies is opgesteld, zodat gebruik gemaakt kan worden van de vrijstellingsmogelijkheid die de Wet natuurbescherming biedt. Dit rapport biedt tevens ingrediënten voor het werkprotocol om de uitvoering van de maatregelen zorgvuldig uit te voeren.

1.3 **Leeswijzer**

De aanleiding en het doel van de toets zijn beschreven in hoofdstuk 1. Hoofdstuk 2 beschrijft het plangebied en de voorgenomen werkzaamheden. In hoofdstuk drie wordt ingegaan op de gevolgde werkwijze. Op basis van de verzamelde informatie volgt in hoofdstuk 4 een beschrijving van de verspreiding van de te verwachten beschermde natuurwaarden en de analyse van effecten op beschermde soorten. In hoofdstuk 5 is een ecologisch werkprotocol opgenomen om schade op soorten tot een minimum te voorkomen.

Kader 1.1 Provinciaal Inpassingsplan (PIP)

In voorliggend rapport beoordelen we of er voor uitvoering van de maatregelen mogelijk vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming nodig zijn. Deze informatie is ook bruikbaar voor de planprocedure van het PIP. In deze procedure is het namelijk van belang dat de Wet natuurbescherming uitvoering van het PIP niet in de weg staat. Voor het onderdeel soortenbescherming staat de Wet natuurbescherming de uitvoering niet in de weg.

2. Plangebied en werkzaamheden

2.1 Landgoederen Oldenzaal

Het gebied Landgoederen Oldenzaal ligt aan de voet van de stuwwal van Oldenzaal tussen Oldenzaal, Losser en De Lutte. Het zuidelijke deel omvat het westelijk deel van het beekdal van de Snoeyinksbeek en kenmerkt zich door hoogteverschillen, houtwallen, bossen, vochtige en schrale graslanden en heideterreinen. De bossen bestaan onder andere uit eiken-berkenbos, beuken-eikenbos, eikenhaagbeukenbos, elzen-vogelkersbos en essen- en elzenbronbos. Door de ligging op en nabij de stuwwal Oldenzaal-Enschede kent het gebied Landgoederen Oldenzaal een grote variatie in maaiveldhoogte, bodemtype en grondwaterstand. Er komen hier vele lokale watersystemen voor. Het grondwater kan daarbij geconcentreerd op een plek uittreden in de vorm van een puntbron, maar kan ook ondiep over de leemlagen afstromen zonder duidelijk waarneembaar aan de oppervlakte te komen.

Vanaf de Tankenberg, Paasberg, Hakenberg en Austieberg ontspringen beken, die afstromen naar de Dinkel of naar de Regge. Een aantal bronnen en bronbeekjes kent hoge natuurwaarden. Waar de bronnen ontspringen liggen pleksgewijs mooi ontwikkelde bronbossen, de vochtige alluviale bossen. Op natte maar niet meer inunderende matig voedselarme tot voedselrijke gronden is het eikenhaagbeukenbos aanwezig. Op de wat drogere voedselarme tot licht rijke lemige zandgronden staan de wintereiken-beukenbossen, waarvan de oudere delen een ondergroei van Hulst kennen.

Het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal is begrensd als Habitatrictlijngebied. Het gebied is aangewezen als speciale beschermingszone voor drie habitattypen en Kamsalamander (tabel 1.1). Een klein deel van maatregelen - Snoeyinksbeek bendenloop - ligt in het Natura 2000 gebied Dinkelland. In dat gebied is naast een aantal habitattypen ook de Rivierdonderpad opgenomen in de instandhoudingsdoelen.

2.2 Maatregelen

Voor het oplossen van de belangrijkste knelpunten verdroging en eutrofiëring zijn onderstaande typen maatregelen uitgedacht die leiden tot herstel van de te beschermen habitats (zie ook bijlage 2).

2.2.1 *Maatregelen die verdroging tegengaan*

- Het verwijderen van ontwaterende elementen als drainage, greppels en sloten. Deze maatregel leidt tot vertraagde afvoer van grond- en oppervlaktewater en draagt bij aan de aanvulling van het grondwater;
- Het verondiepen van de diep ingesneden beek/ het verhogen van de beekbodem;

Het tegengaan van piekafvoeren door aanleg van een retentievoorziening. Deze maatregel vertraagt de snelle afvoer van water uit hellende landbouwpercelen naar de beek, waardoor verder inslijten van de beek wordt voorkomen.

2.2.2 **Maatregelen die eutrofiëring tegengaan**

- Het stoppen van bemesting. Deze maatregel is van toepassing wanneer er sprake is van grote invloed van het landbouwperceel op het habitat;
- Het beperken van bemesting. Door de eerste mestgift in het voorjaar uit te stellen tot een bepaalde temperatuursom is bereikt, wordt de periode tussen mestgift en mestopname uit de bodem korter en daardoor de kans op uit- en afspoeling kleiner;
- Het aanbrengen van een bemestingsvrije zone langs perceelsranden al dan niet in combinatie met een randdam ter voorkoming van afspoeling van nutriëntenrijk oppervlaktewater over het maai-veld;
- Aangepast beheer van perceelsranden. Ruw terreinoppervlak vertraagt oppervlakkig transport van stikstof en fosfaat naar sloten en greppels. Dit kan door verruiging van perceelsranden, het achterwege laten van graslandvernieuwing of het stoppen met bemesting van de perceelsranden;
- De aanleg van een retentievoorziening vertraagt de snelle afvoer van nutriëntenrijk water uit hellende landbouwpercelen naar de beek. Vertraging van piekafvoer vermindert tevens de kans op uitspoeling van beekbodem en beekoevers;
- Het gebruik van een perceel als permanent grasland (scheurverbod). Deze maatregel is gericht op het tegengaan van stikstofverliezen door de bedrijfsvoering. De maatregel heeft een positief effect op het nitraatgehalte in het grondwater.

2.3 **Situering maatregelen**

Op de kaart in bijlage 2 zijn diverse maatregelen weergegeven waarop we in deze rapportage nader zullen ingaan. Voor een uitgebreider omschrijving van de maatregelen per locatie verwijzen we naar het concept Inrichtingsplan Landgoederen Oldenzaal (Provincie Overijssel 2017).

De exacte wijze van uitvoeren staat nog niet vast. De werkzaamheden worden vanaf bestaande wegen en graslandpercelen uitgevoerd. Dit geldt ook voor de transportbewegingen. Voor de toegangspaden en de graslandpercelen worden in het bestek strenge insporingseisen (o.a. maximale insporing 5 cm) en boeteclausules opgenomen. Gangbare machines die bij dit type werkzaamheden zijn graafmachines en kleine dumpers en landbouwtrekkers. Verderop in deze rapportage gaan we in op specifieke voorschriften om effecten op soorten tot een minimum te beperken.

3. Methode

3.1 Literatuuronderzoek

Voorafgaand aan de veldinventarisaties is literatuuronderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de juridisch strikt beschermde soorten. Hiervoor zijn alle beschikbare bronnen met verspreidingsgegevens van flora en fauna op en grenzend aan het onderzoeksgebied onderzocht:

- Natuurdatabank Vereniging Natuurmonumenten (Natuurmonumenten 2017);
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP 2017);

Daarnaast is gebruik gemaakt van waarnemingswebsites als waarneming.nl, zoogdieratlas.nl en raven.nl. Ook is gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen en eigen gebieds- en soortkennis. Voor een volledig overzicht van gebruikte bronnen verwijzen we naar de Geraadpleegde bronnen. De resultaten van deze literatuurverkenning zijn verwoord in Alberts & Veeman (2017). In tabel 3.1 is een overzicht opgenomen van soorten die in de regio bekend zijn.

Tabel 3.1: Beschermde soorten in de omgeving van de maatregelloccaties.

Herpetofauna	Insecten	Zoogdieren	Vogels Nest jaarrond beschermd
Kamsalamander	Grote weerschijnvlinder	Eekhoorn	Buizerd
Hazelworm	Kleine ijsvogelvlinder	Boommarter	Havik
Levendbarende hagedis	Beekrombout	Das	Huismus
	Gevlekte witsnuitlibel	Steenmarter	Kerkuil
		Grote bosmuis	Ooievaar
		Waterspitsmuis	Sperwer
		Veldspitsmuis	Steenuil
		Vleermuizen	Grote gele kwikstaart
			Ransuil

3.2 Veldonderzoek en biotoopbeoordeling

Ten behoeve van een optimale aanpak en voor een scherpe beoordeling van de situatie en de aanwezige biotopen is op een aantal momenten veldonderzoek uitgevoerd door ecologen van Eco-groen (zie tabel 3.2).

Tabel 3.2 Veldbezoeken

Bezoek	Waarnemers	Datum	Weersomstandigheden
1	Marco van der Sluis Jos Koeslag	6 juni 2017	19 °C, bewolkt, af en toe zon
2	Iwan Veeman	25 april 2017	25 °C, half bewolkt.

Alle soortgroepen zijn meegenomen tijdens het veldonderzoek, er is specifiek gelet op de beschermde soorten die in de regio te verwachten zijn (tabel 3.1). Tijdens het veldonderzoek is in kaart gebracht of potentiële horsten of nesten van jaarrond beschermde broedvogels aanwezig zijn en zijn bomen gecontroleerd op hun geschiktheid als vaste verblijfplaats voor vleermuizen (holten). Verder zijn de aanwezige wateren steekproefsgewijs met een steeknet onderzocht op het voorkomen van beschermde amfibieën en vissen en andere waterdieren. Daarnaast zijn de wateren, oevers en aanwezige landschapselementen als singels en ruigtestroken onderzocht op sporen van en geschikt biotoop voor beschermde soorten. Relevante waarnemingen zijn in GIS verwerkt tot verspreidingskaarten. Deze zijn opgenomen in bijlage 3 van deze rapportage.

4. Soorten en effectbeoordeling

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk zijn een beschrijving van de aanwezige en te verwachten soorten en een effectbeoordeling opgenomen. In de effectbeoordeling hebben we met name aandacht voor de effecten van fysieke maatregelen zoals het verondiepen van wateren, het realiseren van retentie en de aanleg van gronddammen. Beheermaatregelen tegen eutrofiëring zoals het stoppen met bemesten evenals het buiten gebruik stellen van drainage in agrarische percelen hebben naar verwachting geen negatieve effecten op beschermde en niet vrijgestelde soorten.

4.2 Flora

Beschermde plantensoorten zijn niet waargenomen in het plangebied en zijn ook niet bekend in het plangebied (NDFP 2017 en NM 2016). Dergelijke soorten worden op basis van de terreinkenmerken ook niet verwacht in het plangebied.

Verplichte vervolgstappen zijn voor beschermde vaatplanten niet aan de orde. Wel wordt aanbevolen om voorzorgsmaatregelen te nemen voor de groeiplaatsen de van de landelijk minder algemene soort Slanke sleutelbloem, die op diverse locatie in het onderzoeksgebied is aangetroffen (zie bijlage 3). Door de standplaatsen te markeren en te ontzien kunnen effecten worden geminimaliseerd (zie hoofdstuk 5).

4.3 Zoogdieren

4.3.1 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn strikt beschermd (HR bijlage IV). Dit betekent dat versterking of vernieling van verblijfplaatsen of het leefgebied (vliegrouetes en foerageergebied) niet is toegestaan (zie kader 4.1).

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Versterking, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foeragegebied

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foeragegebied voor vleermuizen. Foeragegebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Verspreid in het onderzoeksgebied zijn bomen aanwezig met holten. Het gaat met name om volgroeide bomen. Zover nu bekend hoeven er geen (volgroeide) bomen gekapt te worden en zijn er voor vleermuizen geschikte verblijfsbomen met holten of losse schors in het geding. Specifieke vervolgacties zijn daarom voor vleermuizen niet aan de orde.

4.3.2 Eekhoorn

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn waarnemingen van de beschermde Eekhoorn bekend (Lindenholz & van der Sluis 2013 en NDF 2017). Tijdens het veldonderzoek zijn er ter hoogte van het werkgebied geen nesten van Eekhoorn aangetroffen. Bovendien vindt er geen kap plaats van potentiële nestbomen en is zodoende het nemen van vervolgstappen voor Eekhoorn niet aan de orde.

4.3.3 Grote bosmuis

In het bosgebied ter hoogte van ecoduct 'Boerskotten' zijn in 2011 meerdere vangsten gedaan van de strikt beschermde Grote bosmuis (waarneming.nl en Douma *et al.* 2011). De soort is sinds een paar jaar bezig met een opmars vanuit Duitsland en het aantal waarnemingen in het oostelijk grensgebied neemt toe (zie kader 4.2).

Kader 4.2 Grote bosmuis

Grote bosmuis komt vooral voor in oude eiken- en beukenbossen, al dan niet met een uitgebreide kruidenlaag (Twisk *et al.* 2010). Op basis van eigen ervaringen met Grote bosmuis is de biotoopkeuze van Grote bosmuis overigens niet heel kritisch en blijkt de soort ook voor te komen in structuurrijke houtwallen/ singels. Dit beeld komt overeen met vangstlocaties in Drenthe en Groningen waar de soort voorkomt in de randen van jonge bossen en singels met bramenstruweel en brandnetelruigte (Bekker 2013).

In het onderzoeksgebied is het voorkomen van Grote bosmuis op basis van bekende verspreidingsgegevens en het aanwezige biotoop ook te verwachten in vrijwel alle bospercelen. De effecten op het leefgebied blijven naar verwachting beperkt. Zo wordt geen bos gekapt binnen het onderzoeksgebied en wordt alleen lokaal enige bosopslag verwijderd en bomen opgesnoeid om het werk te kunnen uitvoeren. In/ langs bos gelegen sloten en greppels worden vanuit de landbouwpercelen gewerkt, waarbij de leefgebieden van Grote bosmuis in de bosranden gehandhaafd blijven.

Door de gekozen werkwijze en werkperiode blijven effecten op Grote bosmuis tot een minimum beperkt.

4.3.4 **Otter**

In de omgeving van Losser is sinds een aantal jaren het voorkomen van de Otter bekend (NDFP). Tijdens het veldonderzoek zijn van deze soort sporen aangetroffen in de bedding van de Snoeyinksbek. Naar verwachting foerageert de soort hier incidenteel. Er worden geen negatieve effecten op deze soort verwacht als gevolg van de voorgenomen maatregelen en er zijn ook geen maatregelen nodig om de soort te ontzien. De vernatting van het gebied kan gunstig uitpakken.

4.3.5 **Overige strikt beschermde zoogdieren**

Op basis van verspreidingsgegevens (NDFP 2017), terreinkenmerken en het uitgevoerde veldonderzoek worden in het onderzoeksgebied geen vaste verblijfplaatsen of onmisbare foerageergebieden verwacht van overige beschermde soorten als Waterspitsmuis, Veldspitsmuis, Steenmarter en Das. Geschikte biotopen en/of sporen van aanwezigheid zijn niet aangetroffen. Vervolgacties zijn voor deze soorten dan ook niet aan de orde.

4.3.6 **Beschermde zoogdieren waarvoor vrijstelling geldt**

In het onderzoeksgebied zijn verblijfplaatsen van vrijgestelde beschermde zoogdieren als Konijn, Egel, Bunzing, Bosmuis, Rosse woelmuis, Aardmuis, Veldmuis en Mol aangetroffen en/of te verwachten (alle beschermd in de Wet natuurbescherming). Bij de planrealisatie kunnen exemplaren en vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Voor genoemde kleine zoogdieren geldt bij ruimtelijke ingrepen - ook als deze los staan van de Natura 2000 doelen - automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. Specifieke maatregelen zijn voor deze soorten niet nodig, de soorten liften mee met de gevolgde zorgvuldige werkwijze voor de andere soorten.

4.4 **Broedvogels**

Voorliggend onderzoek betreft een verkenning (quickscan), waardoor geen systematische broedvogelinventarisatie is uitgevoerd. Op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes is beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn in het onderzoeksgebied. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen algemeen voorkomende broedvogels en soorten met jaarrond beschermde nesten.

4.4.1 **Vogels met jaarrond beschermde nesten**

Voor een aantal broedvogelsoorten geldt dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3.3). Bij verstoring of vernieling van nesten of leefgebied moet voor deze soorten ook buiten het broedseizoen een ontheffing aangevraagd worden.

Kader 4.3 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

In het onderzoeksgebied is tijdens het veldwerk een Haviknest aangetroffen. Verder werd Buizerd foeragerend gezien tijdens het veldwerk. Mogelijk heeft ook deze soort een nest in bossen rondom het onderzoeksgebied. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat er zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden andere jaarrond beschermde nesten van broedvogels bevinden.

Door de gekozen uitvoeringsperiode (najaar) en omdat geen kap plaatsvindt van potentiële nestbomen is er geen aantasting van nestplaatsen van jaarrond beschermde vogels te verwachten. Als gevolg van de beoogde werkzaamheden verdwijnt ook geen onmisbaar foerageergebied van soorten met jaarrond beschermde nesten. In en rondom het onderzoeksgebied blijven tijdens en na uitvoering van de ingrepen steeds ruim voldoende geschikt foerageergebied voorhanden. Het nemen van vervolgstappen voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten is in deze situatie niet aan de orde. Wel is het de taak van de ecologisch toezichthouder om op broedvogels toe te zien tijdens de uitvoering.

4.4.2 Overige broedvogels

In (de directe omgeving van) het onderzoeksgebied zijn diverse soorten van bos, struweel, halfopen landschap en water met oevervegetatie aangetroffen en te verwachten waaronder Heggenmus, Roodborst, Tjiftjaf, Appelvink, Merel, Zanglijster, Grote lijster, Middelste bonte specht, Groene specht, Grote bonte specht, Kleine bonte specht, Boompieper, Zwartkop, Bonte vliegenvanger en Gekraagde roodstaart.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt echter een verbod op handelingen die soort, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen.

Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Merel en Houtduif aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied.

4.5 Amfibieën

4.5.1 Kamsalamander

In Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal, waarin ook het onderzoeksgebied ligt, komt Kamsalamander (Habitatrichtlijn bijlage IV) wijd verspreid voor in aanwezige poelen (Thus 2009 en Zolinger & Diepenbeek 2005). In het onderzoeksgebied en directe omgeving liggen ook diverse poelen. Van een aantal van deze poelen is bekend dat Kamsalamander zich hierin voorplant (Bosman, 2016). De voortplantingspoelen blijven hun functie voor Kamsalamander behouden.

De beeklopen, sloten en greppels in het onderzoeksgebied zijn beoordeeld als ongeschikt voortplantingswater voor Kamsalamander. De beken en sloten stonden ten tijde van het veldonderzoek veelal droog en de lokaal watervoerende delen bevatten vis (tiendoornige en driedoornige stekelbaars) of te weinig watervegetatie om als ei-afzetplaats te dienen. Wel is het te verwachten dat zich hier af en toe Kamsalamanders in het water ophouden in de actieve periode van Kamsalamander, bijvoorbeeld tijdens de trek. De bosgebieden in het onderzoeksgebied (met name binnen een straal van circa 100 meter rond de voortplantingswateren van Kamsalamander, zie ook kader 4.4) vormen geschikte overwinteringslocaties.

Kader 4.4 Kamsalamander

Kamsalamander plant zich voort in matig voedselrijke tot voedselrijke, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Vanaf half maart zijn de volwassen dieren in het water te vinden. De piek van de paartijd is in april. Een klein percentage van de volwassen dieren blijft het hele jaar in het water. De meeste kamsalamanders verlaten eind juni het water alweer. De soort foerageert en overwintert op het land. De overwinteringsperiode van Kamsalamander loopt globaal van november tot en met februari/maart. Overwintering gebeurt vooral op het land op vochtige, vorstvrije locaties buiten de invloed van het grondwater in holletjes, onder stammen, takkenstapels, steenhopen, et cetera. Normaaliter liggen overwinteringsplekken binnen een straal van ongeveer 100 meter van hun voortplantingswateren, op voorwaarde dat in dit (tussenliggende) gebied geschikte overwinteringsplekken aanwezig zijn (RVO 2014b). In situaties waar geschikte landhabitats niet in de directe omgeving liggen, kunnen Kamsalamanders wel zo'n 1.000 meter afleggen tussen voortplantingswateren en overwinteringsgebieden (Creemers & Van Delft 2009).

Als gevolg van de werkzaamheden worden geen voortplantingswateren van Kamsalamander aangetaast. Er wordt geen bos gekapt, waardoor ook de overwinteringsgebieden gespaard blijven. Wel adviseren we om maatregelen te nemen om schade op individuele Kamsalamanders tot een minimum te beperken.

4.5.2 Overige strikt beschermde soorten

Op basis van bekende verspreidingsgegevens, biotoopeisen en de opgedane gebiedskennis tijdens het veldonderzoek worden geen overige strikt beschermde amfibieënsoorten verwacht in het onderzoeksgebied. Vervolgstappen zijn voor deze soorten niet aan de orde.

4.5.3 Beschermde soorten waarvoor vrijstelling geldt

In het onderzoeksgebied zijn enkele vrijgestelde amfibieënsoorten aangetroffen (Kleine watersalamander, Bastaardkikker en Bruine kikker). Bij de planrealisatie kunnen exemplaren en vaste verblijfplaatsen van deze soorten verloren gaan, mogelijk ook van de eveneens te verwachten Gewone pad. Voor genoemde amfibieën geldt bij ruimtelijke ingrepen - ook als deze los staan van de Natura 2000 doelen - automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. Net als bij de vrijgestelde zoogdieren liften deze amfibieën mee met de te treffen maatregelen, dat geldt in het bijzonder voor maatregelen ten gunste van Kamsalamander.

4.6 Dagvlinders

Op basis van bekende verspreidingsgegevens werden alleen Kleine ijsvogelvlinder en Grote weerschijnvlinder verwacht nabij de maatregelen. Beide soorten komen voor in vochtige loofbossen, zonbeschenen bosranden en randen van paden (zie ook kader 4.5).

Kader 4.5 Kleine ijsvogelvinder en Grote weerschijnvlinder

Kleine Ijsvogelvinder en Grote weerschijnvlinder komen in Twente voor vochtige loofbossen. Als waardplant is Kleine Ijsvogelvinder afhankelijk van Wilde kamperfoelie, terwijl Grote weerschijnvlinder de eitjes afzet op Boswilg en in mindere mate Grauwe wilg. Beide soorten overwinteren als rups en verpoppen pas in juni. Volwassen vlinders vliegen van juni tot en met augustus.

Vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en bekende verspreidingsgegevens worden overige beschermde dagvlinders niet in het onderzoeksgebied verwacht (NDFF 2017). Vervolgstappen zijn voor overige dagvlinders niet aan de orde.

4.6.1 Kleine ijsvogelvinder

Tijdens het veldonderzoek op 15 juni is op twee nabijgelegen locaties in het onderzoeksgebied Kleine ijsvogelvinder aangetroffen. Opvallend is dat er binnen het onderzochte gebied weinig Wilde kamperfoelie (de waardplant) aanwezig is, waardoor de voorplantingsmogelijkheden er beperkt zijn. Het plangebied - en dan met name de bosranden - wordt naar verwachting met name gebruikt als foerageergebied.

Door de geplande werkzaamheden gaat nauwelijks leefgebied van Kleine ijsvogelvinder verloren. Om negatieve effecten te beperken is bij de uitvoering alertheid geboden op locaties met Kamperfoelie.

4.6.2 Grote weerschijnvlinder

Het aantal waarnemingen van Grote weerschijnvlinder op Landgoederen Oldenzaal is beperkt. Tijdens het veldwerk hebben we deze soort ook niet aangetroffen. De kans op beïnvloeding van het leefgebied van deze soort achten we beperkt. Zekerheidshalve raden we aan tijdens de uitvoering alert te zijn door de waardplanten Boswilg en Grauwe wilg te ontzien.

4.7 Overige soorten

Voortplanting of vaste verblijfplaatsen van vissen, weekdieren en overige beschermde insecten zijn op basis van terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017 en NM 2017) niet te verwachten in het plangebied. Voor de soortgroepen in deze alinea zijn zodoende geen vervolgstappen vereist. Hieronder volgt een korte toelichting.

4.7.1 Vissen

De wateren in het plangebied zijn bemonsterd met een steeknet. Hierbij zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. De wateren zijn niet geschikt, dat komt mede doordat de beken grotendeels droogvallen, zo bleek ook tijdens het veldonderzoek. Ook voor Rivierdonderpad (zie kader hieronder) vormt het onderzochte gebied hierdoor geen geschikt leefgebied. De NDFF geeft over de afgelopen 5 jaar ook geen waarnemingen van deze soort te zien in de Snoeyinksbeek.

Kader 4.6 Rivierdonderpad

De Rivierdonderpad was in de Flora- en faunawet landelijk beschermd maar heeft deze status verloren in de Wet natuurbescherming. Binnen Natura 2000-gebied Dinkelland geldt nog wel bescherming omdat voor deze soort een instandhoudingsdoel geldt.

4.7.2 Reptielen

In de (ruime) omgeving van de maatregelen zijn waarnemingen bekend van de beschermde soorten Levendbarende hagedis en Hazelworm. Bij het veldonderzoek zijn geen voor reptielen geschikte biotopen aangetroffen. Er zijn geen verblijfplaatsen van reptielen te verwachten.

4.7.3 Libellen

Voor de soortgroep libellen geldt dat er in de invloedssfeer van de maatregelen geen belangrijke leefgebieden (voorplantingswateren) voor beschermde exemplaren aanwezig zijn. Zo ontbreken permanent waterhoudende beken die geschikt kunnen zijn voor Beekrombout. Met name de poelen in het plangebied hebben wel een functie als voorplantingswater voor diverse niet beschermde libellen.

5. Ecologisch werkprotocol

5.1 Inleiding

Op basis van de effectbeoordeling is gebleken dat voorzorgsmaatregelen noodzakelijk zijn voor de volgende beschermde soorten:

- Broedvogels
- Kleine ijsvogelvlinder
- Grote weerschijnvlinder
- Grote bosmuis
- Kamsalamander.

Hieronder zijn generieke en meer specifieke voorschriften beschreven om negatieve effecten te voorkomen of tot een minimum te beperken. Tevens wordt op deze wijze aan de zorgplicht voldaan, waarbij er nadrukkelijk ook aandacht is voor niet beschermde soorten.

5.2 Generieke voorschriften

1. De voorzorgsmaatregelen (en eventueel aanvullende voorschriften) worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol dat wordt verstrekt en toegelicht aan alle betrokken partijen en uitvoerenden.
2. In het logboek in het EWP worden maatregelen vastgelegd, bedoeld om schade op beschermde planten en dieren te voorkomen. Daarbij wordt omschreven welke soort betrokken was en welke maatregelen zijn genomen op welke datum en locatie.
3. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van flora, reptielen, amfibieën en broedvogels (verder: ecologisch toezichthouder).
4. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient het EWP met logboek op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
5. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden waardevolle locaties gemarkeerd door de ecologisch toezichthouder. Het is niet toegestaan om zich zonder uitdrukkelijke toestemming van de directie te begeven in deze gemarkeerde kwetsbare gebieden.
6. Er worden vaste rijroutes gebruikt zodat schade minimaal blijft. Deze routes worden in overleg met de ecologisch toezichthouder bepaald.
7. De werkzaamheden vinden zoveel mogelijk plaats in de periode begin september tot eind november, grotendeels buiten de kwetsbare voortplantings- en broedperiode van vogels, Grote bosmuis en in de actieve periode van Kamsalamander.

8. Er wordt gewerkt volgens de richtlijnen voor natuurtechnisch grondwerk (o.a. voorkomen van insporing en het gebruik van vaste rij- en werkstroken). Rij- en werkstroken worden in overleg met de toezichthouder bepaald.
9. Zonder uitdrukkelijke toestemming of verlangen van de directie mag uitsluitend gewerkt worden op werkdagen van 7:00 uur tot 17:00 uur.
10. Waar mogelijk wordt vanaf aangrenzende agrarische percelen gewerkt.
11. Werkzaamheden op een bepaalde werklocatie worden in een zo kort mogelijk tijdbestek en zoveel mogelijk aaneengesloten uitgevoerd.

5.3 Specifieke voorschriften

5.3.1 *Markeren waardevolle locaties*

12. Locaties met Wilde kamperfoelie en wilgen (waardplanten voor respectievelijke Kleine ijsvogelvlieder en Grote weerschijnvlieder) worden gemarkeerd door de ecologisch toezichthouder. Dat geldt ook voor locaties met waardevolle flora.

5.3.2 *Dempen/verondiepen wateren*

13. Werkzaamheden binnen een afstand van 100 meter vanaf voortplantingswateren van Kamsalamander worden uitgevoerd in september-oktober in de actieve periode van Kamsalamander.
14. Eventueel uitgehaald materiaal uit te dempen wateren (blad, slib e.d.) blijft minimaal twee dagen op de kant liggen, voordat het materiaal wordt afgevoerd. Dit geeft eventueel aanwezige Kamsalamanders de gelegenheid om uit te wijken.

5.4 Effectiviteit maatregel

Verwacht wordt dat de werkzaamheden effectief zijn en naar verwachting zal voor de beschermde soorten het leefgebied in kwaliteit én kwantiteit gelijk blijven of zelfs toenemen.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Alberts, A. (2017). Voortoets Inrichtingsplan SKNL Snoeiijnsbeek. Toetsing aan de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Rapport 16-173. Ecogroen bv Zwolle.
- Alberts A. en I. Veeman (2017a). PAS maatregelen Landgoederen Oldenzaal versus Wet natuurbescherming. Een verkenning van aandachtspunten en vervolgacties. Rapport 17-069. Ecogroen bv Zwolle
- Alberts A. en I. Veeman (2017b). PAS maatregelen Landgoederen Oldenzaal. Toetsing Wet natuurbescherming, onderdeel Natura 2000. Rapport 17-069. Ecogroen bv Zwolle.
- Bosman, W. (2016). Kamsalamander in N2000-gebied "Landgoederen Oldenzaal". Uitwerking maatregelen instandhoudingsdoelstellingen kamsalamander. Stichting RAVON, Nijmegen
- BTL Advies (2013). Gedragscode Provinciale Infrastructuur. In het kader van de Flora- en faunawet.
- Broekmeyer, M.E.A. (2005). Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1375.
- Douma M., C.P.M. Zoon & A.D. Bode (2011). De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Goutbeek, A.B. (2014). Herinrichting Snoeyingsbeek, Toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet. Rapport 13198nb. EcoGroen Advies BV, Zwolle.
- Horsthuis, M.A.P. & A.T.W. Eysink (2016). Preadvies Snoeiijnsbeek – Ecologische potenties en voorstellen voor inrichting en beheer. Bosgroep Midden Nederland in opdracht van Provincie Overijssel, februari 2016
- Lindenholz J.G. en M. van der Sluis (2013). Quickscan natuurtoets herinrichting Snoeyingsbeek. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en –beleid. Rapport 13-198. Ecogroen Advies BV. Zwolle
- Ministerie van LNV (2008). Soortprofielen habitattypen en habitatoorten.
- Ministerie van EZ (2015). Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Aanvulling bij Alterra-rapport 1375 uit 2005.
- Provincie Overijssel (2015). Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) Landgoederen Oldenzaal. Vastgesteld Gedeputeerde Staten van Overijssel: 18 november 2015.
- Provincie Overijssel (2016). Natura 2000 beheerplan Landgoederen Oldenzaal. Definitief 9 september 2016.
- Provincie Overijssel (2017). Concept Inrichtingsplan Landgoederen Oldenzaal. (Versie van 15 maart)

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014). Soortenstandaard Kamsalamander *Triturus cristatus*. Versie 2.0, december 2014. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Sluis, M. van der (2016). Quickscan natuurtoets inrichtingsplan SKNL Snoeijinksbeek. Beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet en Provinciaal natuurbeleid. Rapport 16-173A. Ecogroen bv Zwolle.

Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming).

Thus W. (2009). Metapopulatiestructuur van een kamsalamanderpopulatie op landgoederen Oldenzaal. Stichting RAVON, Nijmegen & Saxion Hogescholen, Deventer.

Vereniging Natuurmonumenten (2017). Databank met soortwaarnemingen op Landgoederen Oldenzaal.

Zollinger R., en A. van Diepenbeek (2005). Instandhoudingsdoelstellingen en analyse begrenzings Habitatrichtlijngebieden voor Kamsalamander (*Triturus cristatus* Laurenti 1768). Stichting RAVON, Nijmegen.16

Internet

NDFD.nl (Databank met soortwaarnemingen in Nederland). Geraadpleegd op 9 maart 2017.

RAVON.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

Waarneming.nl (website met soortwaarnemingen in Nederland).

synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator.aspx

Bijlagen

Bijlage 1

Informatie over maatregelen

M1a(1)

Om het risico op afspoeling van nutriëntenrijk water tegen te gaan wordt een randdam met infiltratiegreppel langs de westzijde van de beek aangelegd. De beek wordt verondiept tot maximaal 0,80 m beneden maaiveld met aanleg van flauwe natuurlijke taluds (zie M1d). De drainage in het perceel moet buiten gebruik worden gesteld. De zijsloten langs de noordzijde en de zuidzijde moeten worden gedempt.

M1a(2)

De maatregelen betreffen het verondiepen van sloten, het verwijderen van drainage en het plaatselijk verondiepen van de beek zelf.

M1b(3)

De maatregelen betreffen het verwijderen van drainage en het plaatselijk verondiepen van de beek.

M1c(1)

De beek wordt verondiept tot maximaal 0,80 m beneden maaiveld met aanleg van flauwe natuurlijke taluds. De drainage in het perceel wordt buiten gebruik gesteld.

M1c(3)

Het verwijderen van drainage uit een perceel (kad. LSR00H 8756).
Het verondiepen van perceelssloten tot 0,40 m-maaiveld.
Het verondiepen van de beek tot maximaal 0,80 m-maaiveld (M1d)

M2a(2)

De sloot aan de oostkant varieert in diepte van 1 tot 1,50 meter. Om de drainerende werking op het naastgelegen habitat te verminderen wordt deze sloot verondiept tot een maximale diepte van 0,50 meter. Langs de oostelijke sloot wordt een randdam aangelegd om oppervlakkige afspoeling van meststoffen te voorkomen. Op de randdam wordt een singelbeplanting aangebracht.

M2a(4)

Herstel houtwal.

M2b

De sloten en greppels rond het perceel moeten worden verondiept tot ca. 0,4 meter.
De houtwal langs de beek moet volledig worden hersteld. Deze kan dan functioneren als randdam en houdt oppervlakkige afspoeling van nutriëntenrijk water tegen.

M3a

Om het piekafvoer van water uit het landbouwgebied te bergen en meststoffen te laten bezinken wordt het perceel D3954 geschikt gemaakt voor het tijdelijk opslaan van water (waterretentie). Dit gebeurt door tegen de oostelijke bosrand in het laagste deel van het landbouwgebied een aarden wal aan te leggen. De wal voorkomt dat het regenwater snel en met kracht de lager gelegen beek in het bos instroomt. In de beek ligt een duiker door de aarden wal die zo is ontworpen dat het aanstromende landbouwwater geleidelijk de beek naar het bos instroomt. De meststoffen kunnen in de tussenliggende tijd bezinken en de vertraagde afvoer van het water voorkomt verdere inslijting en erosie aan de beek. Langs onderaan een helling gelegen watergangen in het uitwerkingsgebied wordt een randdam met infiltratiegreppel aangelegd om het risico op afspoeling van fosfordeeltjes te verminderen. De locaties worden in de uitvoeringsfase van het project nauwkeurig bepaald.

M4(1) en M4(2)

De noodzakelijke voorwaarden voor het halen van de instandhoudingsdoelen worden bereikt door de Rossumerbeek in het Natura2000-gebied te verondiepen tot 0,50 m-maaiveld, waarbij de beekloop wordt voorzien van vaste drempels om opnieuw uitslijten te voorkomen. In samenhang met de verondieping moet ook de bodem van de beek onder de brug in de Alleeweg worden verhoogd en moeten de duikers in de Tichelweg en de provinciale weg N342 hoger worden gelegd.

In overleg met het waterschap is besloten tot de aanleg van een retentievoorziening in het laagste deel van het beekdal van het landbouwgebied. Het water wordt er tijdelijk opgeslagen, de nutriënten bezinken, waarna het water vertraagd wordt doorgegeven aan de beek. Deze maatregel werkt zowel positief op verdroging als op eutrofiëring.

M6(1)

Het afkoppelen en verwijderen van de waterleiding van de bron in de Tankenberg naar de woning.

M6(2)

De in het perceel aanwezige greppels worden verondiept tot max. 0,4 m onder maaiveld. De greppel tussen de vijver en de beek wordt gedempt. De beek wordt ter plaatse verondiept tot maximaal 0,50 meter. De waterleiding naar de bronput op de Tankenberg wordt afgekoppeld en verwijderd.

M6(3)

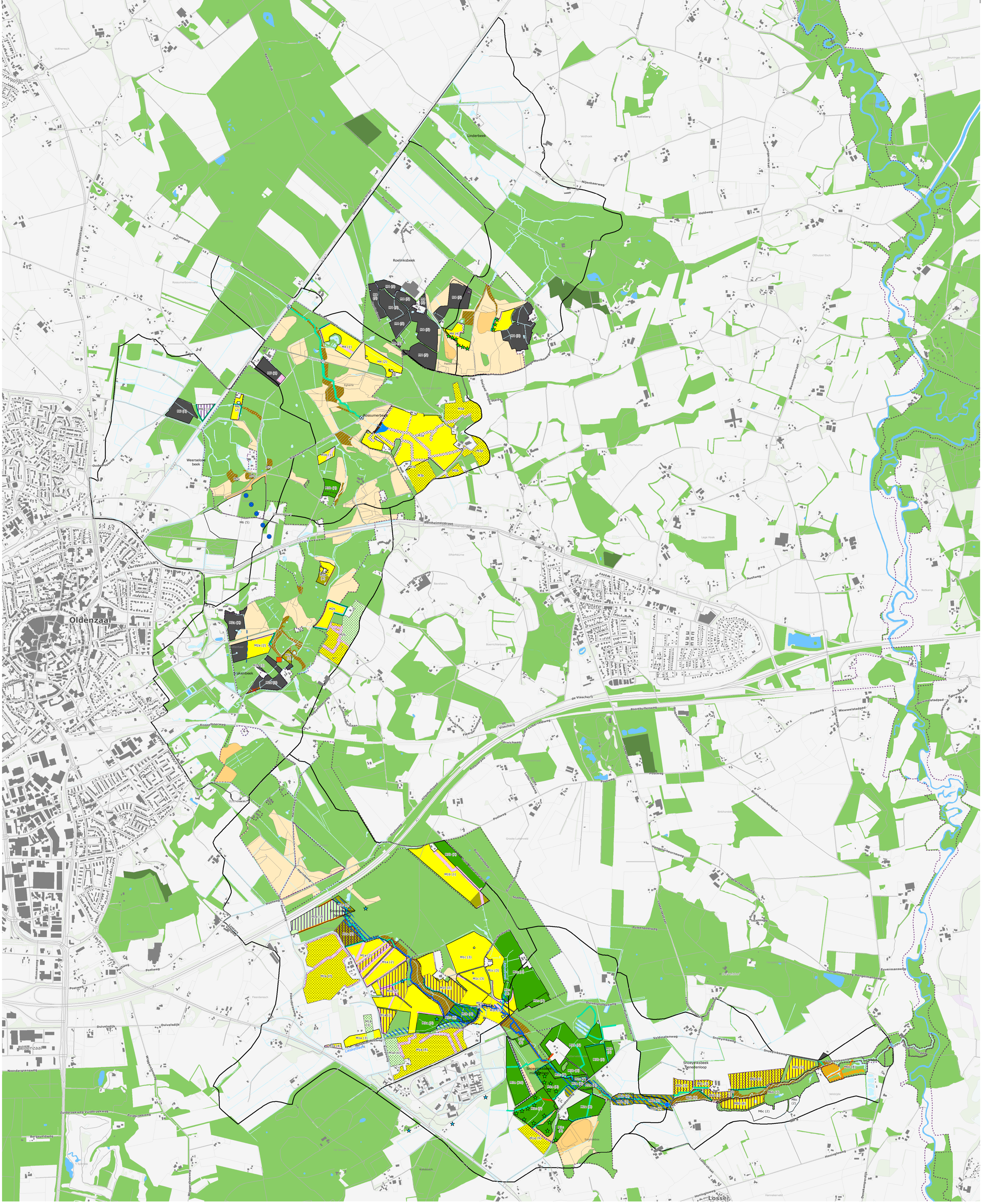
Verhogen slootbodem tot 0,50 m onder het maaiveld.

M7

Betreft onderzoek. Om te voorkomen dat de twee bronnen langs de Alleeweg op de Tankenberg, gelegen in het habitatype Vochtige alluviale bossen, verder verdrogen en de bronvegetatie hiermee verder verruigt, moet op korte termijn worden onderzocht welk effect de pompleiding heeft en of deze moet worden afgesloten.

Bijlage 2

Maatregelenkaart

Overzicht maatregelen en bestaande natuur (CONCEPT, 31-8-2017)

Landgoederen Oldenzaal

aanduidingen	
Inrichtingsmaatregelen	behoermaatregelen
<ul style="list-style-type: none"> —> aanleg stuw met knijptuiker —> stuw vervangen door vistrap • meestsuw opnemen en terugplaatsen • plaatsen peilbuis • te verdiepen duikerbodden • aanleg voorde 	<ul style="list-style-type: none"> ■ aanleg kade retentiegebied ■ herstel houtwal ■ aanleg retentiegebied ■ verondiepen watergang ■ dempen watergang ■ verwijderen drainage ■ reeds verondiept ■ bemestingsvrije zone met randdam (10 meter breed)
<ul style="list-style-type: none"> ■ aanleg kade retentiegebied ■ herstel houtwal ■ aanleg retentiegebied ■ verondiepen watergang ■ dempen watergang ■ verwijderen drainage ■ reeds verondiept ■ bemestingsvrije zone met randdam (10 meter breed) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ bemestingsvrije zone (10 meter breed) ■ permanent grasland, uitrijpen ■ permanent grasland, (niet schuren), geen bouwland; bemesten tussen 1 april en 1 augustus ■ permanent grasland, met bemesten, beweiden mogelijk ■ nieuwe natuur, in te richten of ingericht door derden ■ onderzoek gebiedshydrologie ■ geen maatregelen nodig
<ul style="list-style-type: none"> ■ dempen watergang ■ verbetervoorstellen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ algemeen ■ H9120: Beuken-eikenbossen met hult ■ H9160A: Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden) ■ H91E0B: Vochtige alluviale bossen (essen-ijpenbossen) ■ H7150: Pioniervegetaties met snavelbieten (Dinkelend) ■ habitattypen niet aanwezig ■ begrenzing Natura2000 ■ retentie potentieel Snoeyinkbeek, inrichting nader te bepalen ■ waterscheiding ■ water
<ul style="list-style-type: none"> ■ aandachtsgebied ★ potentiële locaties eiken-haagbeukenbos* ★ potentiële nieuwe locaties kamslamander 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS) ■ bestaande natuur ■ bestaande natuur, water

Beleidsinformatie, augustus 2017, nr. 160341_maatregelenkaart_v2

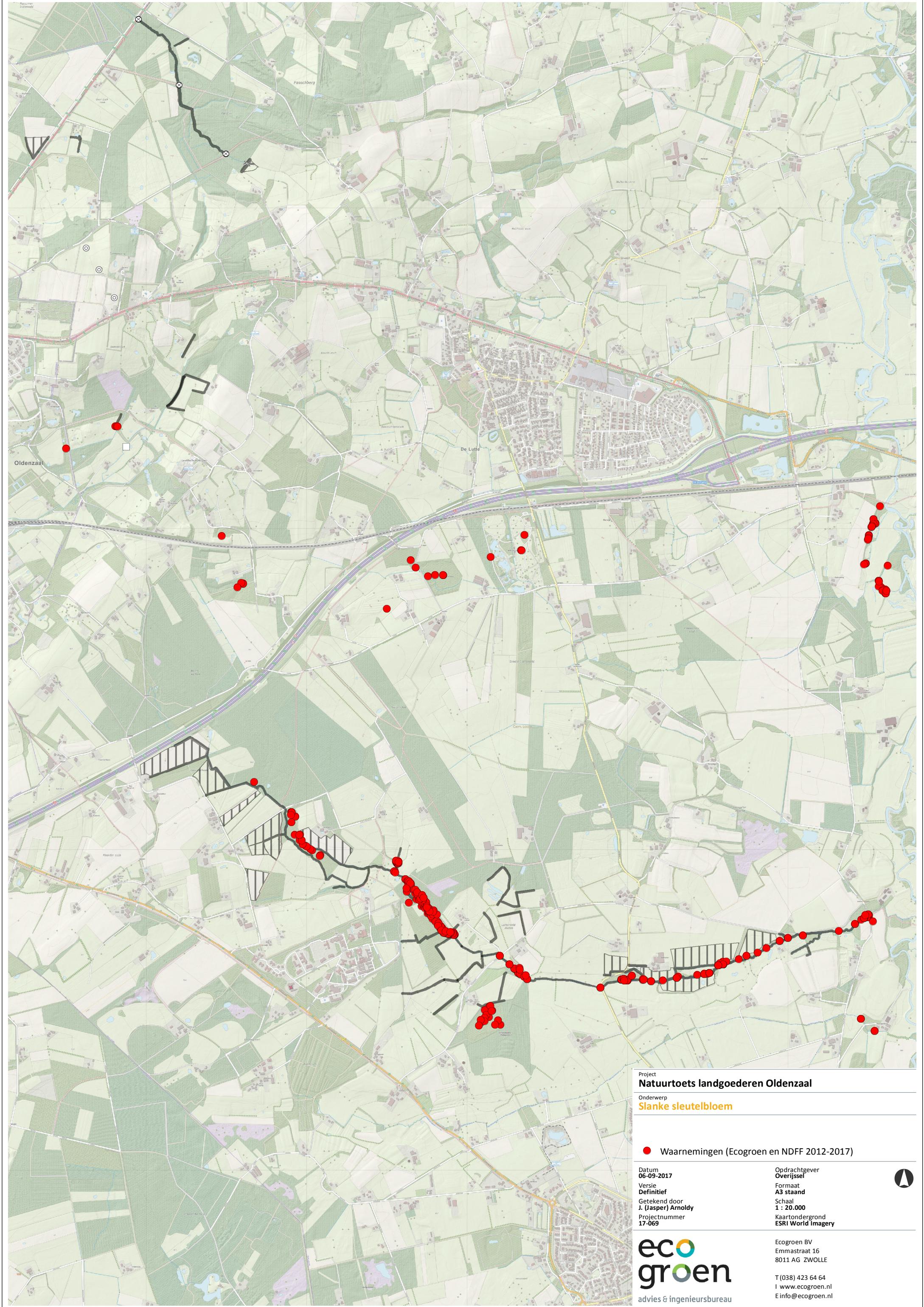

* bron: Het Eiken-Haagbeukenbos (Stellario-Carpinetum) in het n2000 gebied landgoederen Oldenzaal; Provincie Overijssel (P. Bremer), december 2016

Bijlage 3

Soortkaarten

1. Slanke sleutelbloem
2. Otter
3. Havik
4. Kamsalamander
5. Kleine ijsvogelvinder
6. Grote weerschijnvlinder

Project
Natuurtoets landgoederen Oldenzaal

Onderwerp
Slanke sleutelbloem

● Waarnemingen (Ecogroen en NDFD 2012-2017)

Datum
06-09-2017

Versie
Definitief

Getekend door
J. (Jasper) Arnoldy

Projectnummer
17-069

Opdrachtgever
Overijssel

Formaat
A3 staand

Schaal
1 : 20.000

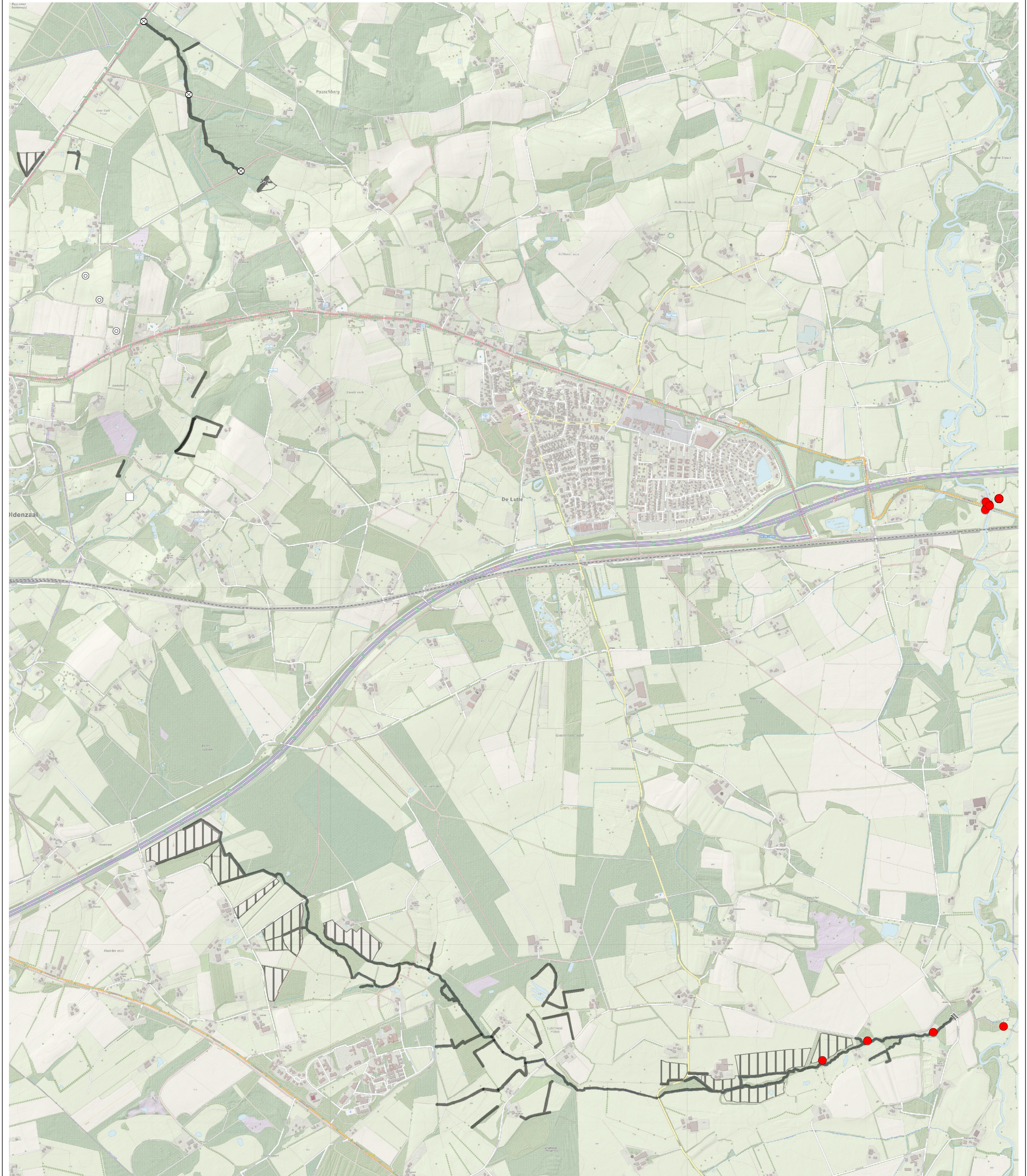
Kaartondergrond
ESRI World Imagery

**eco
groen**
advies & ingenieursbureau

Ecogroen BV
Emmastraat 16
8011 AG ZWOLLE

T (038) 423 64 64
I www.ecogroen.nl
E info@ecogroen.nl

Project
Natuurtoets landgoederen Oldenzaal

Onderwerp
Otter

● Waarnemingen (Ecogroen en NDFF 2015-2017)

Datum
06-09-2017

Versie
Definitief

Getekend door
J. (Jasper) Arnoldy

Projectnummer
17-069

Opdrachtgever
Overijssel

Formaat
A3 staand

Schaal
1 : 20.000

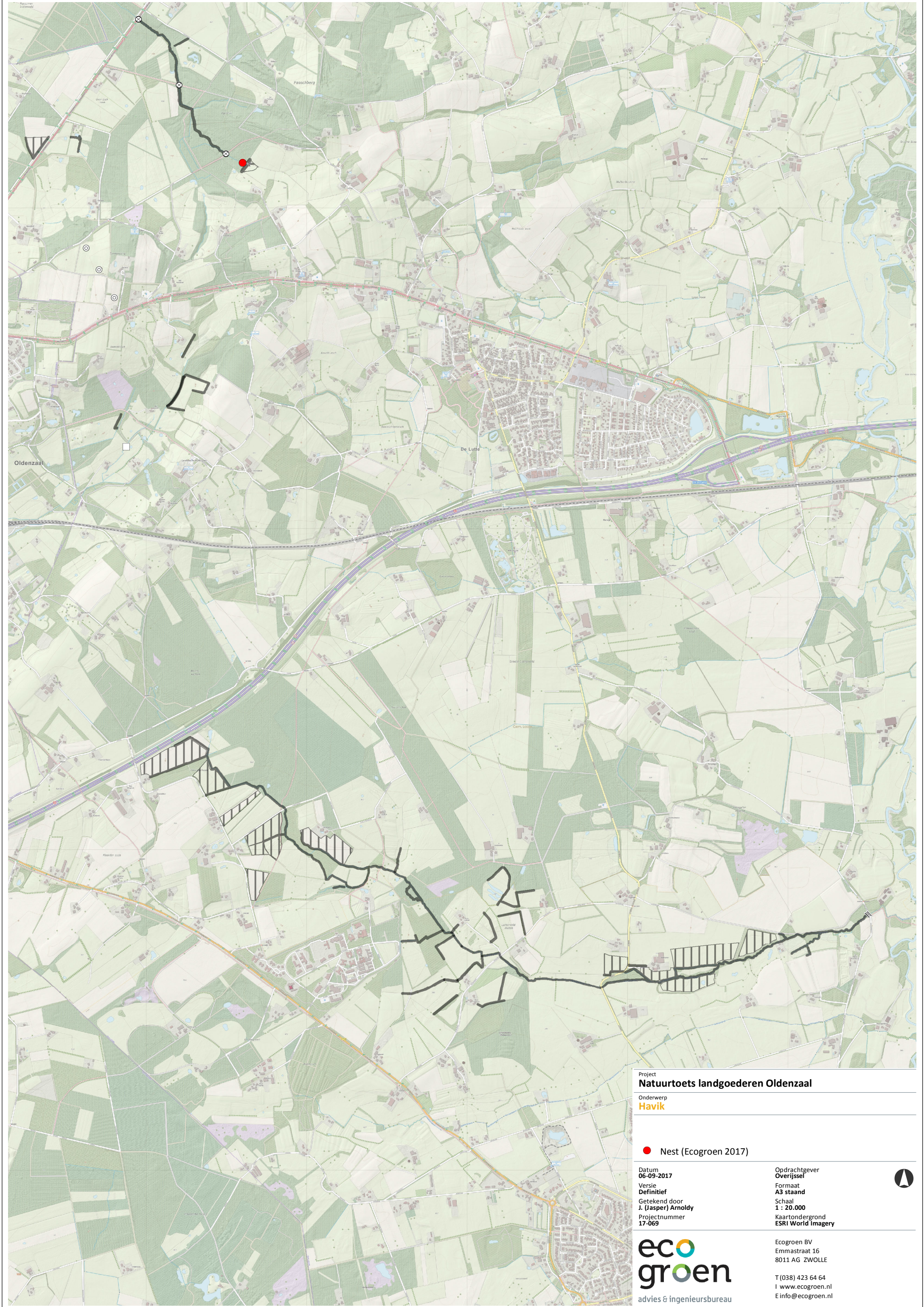
Kaartondergrond
ESRI World Imagery

**eco
 groen**
 advies & ingenieursbureau

Ecogroen BV
 Emmastraat 16
 8011 AG ZWOLLE

T (038) 423 64 64
 I www.ecogroen.nl
 E info@ecogroen.nl

Project
Natuurtoets landgoederen Oldenzaal

Onderwerp
Havik

• Nest (Ecogroen 2017)

Datum
06-09-2017

Versie
Definitief

Getekend door
J. (Jasper) Arnoldy

Projectnummer
17-069

Opdrachtgever
Overijssel

Formaat
A3 staand

Schaal
1 : 20.000

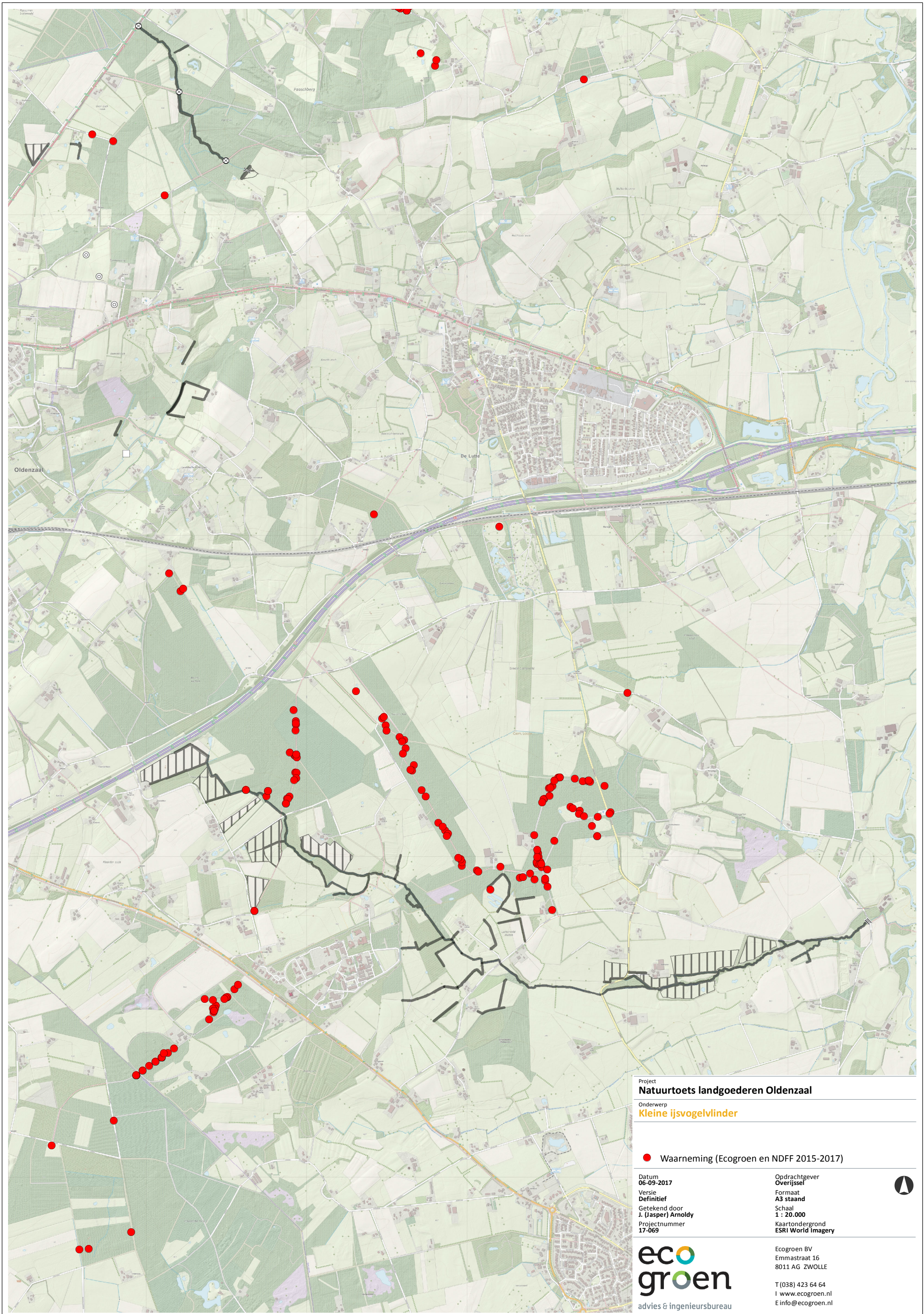
Kaartondergrond
ESRI World Imagery

ecogroen
advies & ingenieursbureau

Ecogroen BV
Emmastraat 16
8011 AG ZWOLLE

T (038) 423 64 64
I www.ecogroen.nl
E info@ecogroen.nl

Project
Natuurtoets landgoederen Oldenzaal

Onderwerp
Kleine ijsvogelvlinder

● Waarneming (Ecogroen en NDFD 2015-2017)

Datum
06-09-2017

Versie
Definitief

Getekend door
J. (Jasper) Arnoldy

Projectnummer
17-069

Oprachtgever
Overijssel

Formaat
A3 staand

Schaal
1 : 20.000

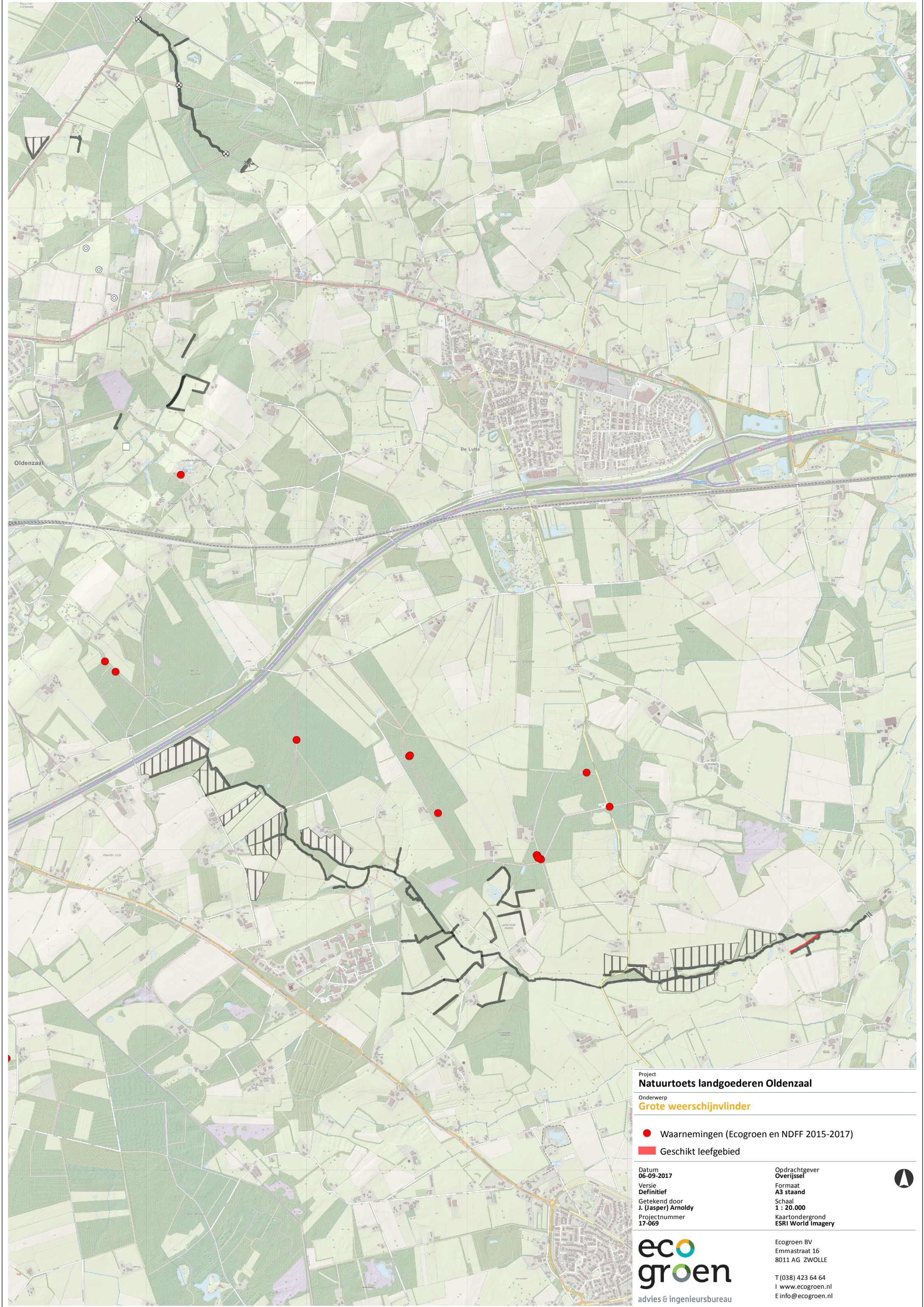
Kaartondergrond
ESRI World Imagery

ecogroen
 advies & ingenieursbureau

Ecogroen BV
 Emmastraat 16
 8011 AG ZWOLLE

T (038) 423 64 64
 I www.ecogroen.nl
 E info@ecogroen.nl

Project
Natuurtoets landgoederen Oldenzaal

Onderwerp
Grote weerschijnvlinder

- Waarnemingen (Ecogroen en NDFF 2015-2017)
- Geschikt leefgebied

Datum
06-09-2017

Versie
Definitief

Getekend door
J. (Jasper) Arnoldy

Projectnummer
17-069

Oprachtgever
Overijssel

Formaat
A3 staand

Schaal
1 : 20.000

Kaartondergrond
ESRI World Imagery

ecogroen
advies & ingenieursbureau

Ecogroen BV
Emmastraat 16
8011 AG ZWOLLE

T (038) 423 64 64
I www.ecogroen.nl
E info@ecogroen.nl